

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2008 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden keh- yksistä vuosille 2009—2012

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä maaliskuuta 2008 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2009—2012 (VNS 2/2008 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutesaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi budjettisihteeri Päivi Valkama, valtiovarainministeriö
- talousjohtaja Oili Hintsala ja ylimetsänhoitaja Pirkko Isoviita, ympäristöministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO

Ympäristöministeriön hallinnonalalla Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden suojelun ohjelmaa (METSU) on kehyksessä varauduttu jatkamaan ja laajentamaan koko Suomeen. Kehyksessä on varattu tähän tarkoitukseen lisämäärärahoja yhteensä 65,8 milj. euroa. Kehyksessä on huomioitu Varustamoliikelaitoksen nykyisten alusten torjuntavalmiuden ylläpidon aiheuttamat lisäkustannukset sekä varauduttu öljyntorjunta-aluskapasiteetin määrää ja laatua turvaaviin lisätoimiin myös uuden monitoimialuksen valmistumisen jälkeen. Merentutkimuslaitoksen meribiologian tutkimus siirretään Suomen ympäristökeskukseen.

Valtion asuntorahaston asemaa koskeva selvitys laaditaan ympäristöministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyönä kevään 2008 aikana, ja asiasta päätetään tämän jälkeen. Nykyjärjestelmässä asuntorahastosta maksettavat avustus- ja akordimenot mitoitetaan asuntopoliittisen ohjelman mukaisesti 120 milj. euroksi vuosina 2009—2011.

Tuottavuusohjelman toteuttamiseksi kehitetään alueidenkäytön, rakentamisen ja asumisen tehtäviä siten, että karsitaan suunnittelu- ja lupahallintotehtäviä ja hyödynnetään sähköisiä palveluja.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on tarkastellut valtioneuvoston selontekoa valtiontalouden kehyksistä vuosille 2009—2012 toimialansa eli ympäristöministeriön hallinnonalan osalta.

Valiokunta ilmaisee huolensa hallinnonalan laskevasta kehyksestä. Ympäristöministeriön vuoden 2005 tuottavuusohjelmaan sisältyi 250 henkilötövuoden vähennystavoite vuoteen 2011 mennessä, jonka osalta tarvittavat henkilöstösuunnitelmat on valmisteltu. Kehyksiin sisältyvä vähennystavoite on nyt 319 henkilötövuotta, josta 200 henkilötövuoden vähennystä perustellaan aluehallinnon uudistuksella¹. Aluehallinnon uudistushanke on osaltaan hidastanut aikaisemmin aloitettujen tuottavuusohjelmahankkeiden valmistelua ja vaikeuttanut uusien tavoitteiden toteuttamisen vaikutusten arviointia. Lähtökohtana on kuitenkin vähennysten kohdentaminen pääasiassa aluehallinnossa tällä hetkellä työllisyysvaroin ja erilaisella ulkopuolisella rahoituksella palkattuun määräaikaiseen henkilöstöön. Valiokunta pitää tärkeänä, että tuottavuusohjelmaa toteutettaessa ja aluehallintoa uudistettaessa ympäristöhallinnon toimintakyky ja laatu turvataan. Ympäristölupien laadukas ja joutuisa käsittely on tarpeen sekä ympäristönsuojelun edistämiseksi että elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Valiokunta pitää erityisen tärkeänä tarvetta turvata ympäristöministeriön hallinnonalalle riittävät tutkimus- ja kehitysvoimavarat, sillä ympäristöpolitiikan suunnittelu, toimeenpano ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus edellyttävät riittävää ja oikea-aikaista tietoa valmisteluun ja päätöksentekoon sekä tietopohjan jatkuvaa uudistamista vastaamaan muutoksia toimintaympäristössä. Tutkimus-, kehittämis- ja suunnittelurahoitus (35.01.01) oli vuonna 2006 tasol-

la 12,9 milj. euroa, kun määräraha on vuonna 2008 7,2 milj. euroa, jota voitaneen METSO-periaatepäätökseen liittyvän lisäpanostuksen turvin nostaa kehyskaudella 2009—2012 noin 0,5 milj. eurolla, jolloin taso on 7,7 milj. euroa.

Tutkimus- ja selvitysvoimavarat ovat tarpeen ennen kaikkea päätöksenteon tueksi ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi tarvittavien toimenpiteiden valinnassa. Haasteita liittyy myös Itämeren suojeleluun, luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseen, pilaantuneiden maa-alueiden ennallistamiseen sekä maankäytön, rakentamisen ja asumisen energiatehokkuuden parantamiseen. Tutkimus- ja selvitysrahaa käytetään myös hallinnonalan sähköisten palvelujen ja tietojärjestelmien kehittämisen, tuottavuusohjelman kehittämishankkeiden ja yleensä toiminnan kehittämiseen tarvittavien ulkopuolisten palvelujen hankinnan rahoittamiseen.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) jatkon 2008—2016 toimenpiteisiin on varattu n. 182 milj. euroa, josta varsinaista lisäystä uudessa kehyspäätöksessä 65,8 milj. euroa. Ohjelman tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen sekä vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Valiokunta pitää lisärahoitusta tärkeänä ja tarpeellisena, jotta menestyksellisesti aloitettu kokeilu saadaan ohjelmana kunnolla käyntiin. Ohjelmaa toteutetaan ekologisesti tehokkailla, vapaaehtoisilla ja kustannusvaikuttavilla keinoilla sekä parantaen suojelualueverkostoa että vahvistaen entisestään talousmetsien luonnonhoitoa.

Suomen öljyntorjuntavalmius perustuu viranomaisten yhteistyöhön ja kaluston moninaiskäyttöön. Valtion öljyntorjunta-alukset ovat Merivoimien, Rajavartiolaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen hallinnassa ja käytössä. Alueellisten pelastuslaitosten öljyntorjuntaveneet on rakennettu toimimaan öljyntorjunnan lisäksi myös muissa pelastus- ja sammutustehtävissä. Öljyn-

¹ Aluehallinnon uudistamishanke, Valtiovarainministeriön julkaisuja 19/2008.

torjunnan valmiustasoa selvittänyt työryhmä² määritteli öljyntorjunnan tavoitteet merialueittain ottaen huomioon eri alueiden meriliikenteen sekä erityisesti öljykuljetusten määrän ja tankkialusten koon. Lähtökohtana on, että Suomenlahdella olisi voitava torjua 30 000 tonnin öljypäästö ja Pohjanlahdella 5 000 tonnin päästö. Näitä tavoitteita verrattiin nykyiseen torjuntakapasiteettiin. Selvitykseen perustuvat ehdotukset merkitsevät uusien alusten koosta ja rakenteesta sekä vanhojen alusten peruskorjausten tasosta riippuen vuosina 2008—2015 yhteensä 110—140 miljoonan euron rahoitustarvetta. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kehysesityksessä aluskaluston peruskorjauksen aloittamiseen on varattu 5 milj. euroa/vuosi alkaen vuodesta 2010, mutta rahoitus ei mahdollista tarvittavien uusien, korvaavien alusten hankintaa.

Valiokunta kiinnittää vielä huomiota ympäristötöiden ja haja-asutusalueiden vesiensuojelun edistämiseen osoitettujen rahojen riittävyteen. Kehysesityksen puitteissa ympäristötöihin

² SY41/2007 Öljyntorjuntavalmius merellä - työryhmän loppuraportti, Meri Hietala ja Kari Lampela (toim.). Suomen ympäristö 41/2007, 42 s., Suomen ympäristökeskus.

ja haja-asutusalueiden vesiensuojelutoimenpiteiden tukemiseen on käytettävissä nykyisen tasoinen noin 11—12 milj. euroa vuodessa. Pilaantuneiden maa-alueiden ongelmat edellyttäisivät huomattavasti suurempaa panostusta, mikä olisi myös pohjavesien laadun turvaamiseksi tarpeen. Itämeren ja sisävesien suojelemiseksi tehokas keino taajamien jätevesihuollon osalta on jätevesien käsittelyn keskittäminen tehokkaampiin yksiköihin ja toisaalta kiinteistökohtaisten talousjätevesien käsittelyjärjestelmien tehostaminen. Kiinteistökohtaisten investointien tukemiseen sosiaalisin perustein tulisi kehittää käytännössä toimiva avustusjärjestelmä, kun nyt tulorajat ovat käytännössä estäneet avustusten maksamisen. Valiokunta katsoo, että sekä Itämeren että sisävesien suojelutavoitteiden saavuttamiseksi on kokonaisuutena välttämätöntä, että ympäristötyömäärärahaan ja haja-asutusalueiden vesiensuojelun edistämisen määrärahoihin tehdään tasokorotus.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Rakel Hiltunen /sd
vpj. Pentti Tiusanen /vas
jäs. Marko Asell /sd
Susanna Haapoja /kesk
Tanja Karpela /kesk
Timo Kaunisto /kesk

Merja Kuusisto /sd
Sanna Perkiö /kok
Tarja Tallqvist /kd
Oras Tynkkynen /vihr
Pauliina Viitamies /sd
Henna Virkkunen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.